

**ΑΡΧΑΙΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1

α)

1. **Σωστό** «πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική».
2. **Σωστό** «Ζεὺς ο ὕν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν».
3. **Λάθος** «εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί».

β)

1. Η αντωνυμία αὐτῶν αναφέρεται στη λέξη «**τῶν θηρίων**»
2. Το επίρρημα οὕτω αναφέρεται στη φράση «**πότερον ὡς αἱ τέχνηαι νενέμηνται**»

B1

Συμφώνα με τον πρωταγόρειο μύθο ο Δίας επειδή φοβήθηκε για τον αφανισμό του ανθρώπινου γένους, στέλνει τον Ερμή να φέρει στους ανθρώπους την πολιτική αρετή. Συγκεκριμένα διανέμει σε όλους τους ανθρώπους τα μέρη της πολιτικής αρετής την αιδώ και τη δίκη.

Με τον όρο αιδῶς αναφέρεται στο αίσθημα σεβασμού ενός μέλους της κοινότητας έναντι των υπολοίπων, όλες οι ηθικές αναστολές και φόβοι που προφυλάσσουν τον άνθρωπο από αντικοινωνική συμπεριφορά (με άλλα λόγια: ο αυτοσεβασμός, η ντροπή που θα νιώθει ο άνθρωπος όταν έχει προβεί σε τέτοια συμπεριφορά). Σε ένα λεξικό με τον τίτλο Ὅροι, το οποίο ανάγεται στην πλατωνική Ακαδημία, η αιδῶς ορίζεται ως « εκούσια υποχρέωση από απερίσκεπτη συμπεριφορά, συμφώνα με το δίκαιο και αυτό που φαίνεται καλύτερο· εκούσια κατανόηση του καλύτερου· προσοχή για αποφυγή της δικαιολογημένης επίκρισης» (412c). Το δίπολο των αρετῶν αιδῶς και δίκη ισοδυναμεί με το σωφροσύνη και δικαιοσύνη, το οποίο χρησιμοποιεί ο Πρωταγόρας στο επιμύθιο του λόγου του.

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα η λέξη δίκη δεν χρησιμοποιείται με τη σημασία της δικαστικής διαδικασίας. Βρίσκεται κοντά στην αρχική της σημασία· δίκη: το ορθό, το δίκαιο. Κατά προέκταση, η δίκη δηλώνει εδώ την έμφυτη αντίληψη για το σωστό, το κοινό περί δικαίου αίσθημα.

Τα δώρα αυτά δόθηκαν στου ανθρώπους «ἴν εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί.» γεγονός που δηλώνει ότι για τον Πλάτωνα ύψιστο ζητούμενο ήταν η κοινωνική ευταξία και ευρυθμία. Τα δυο αυτά στοιχειά σφυρηλατούν την ενότητα και την ομόνοια μεταξύ των ανθρώπων ὡστε να μην συγκρούονται. Σε συλλογικό επίπεδο κατοχυρώνουν την ισονομία και την ισοπολιτεία, αποσοβούν τάσεις διχόνοιας και περιορίζουν τις διαθέσεις αυτών που θέλουν να αδικήσουν. Σε ατομικό

επίπεδο ενισχύουν την ηθική του ατόμου, το απαλλάσσουν από ταπεινά ένστικτα και το απομακρύνουν από την ιδιοτέλεια και τον ωφελιμισμό. Γενικά η αιδώς και η δίκη αποτελούν τη βάση την κοινωνικής συμβίωσης, την προϋπόθεση της πολιτιστικής ανάπτυξης και την απαραίτητη παράμετρο ηθικής τελείωσης του ατόμου.

B2

Ο Δίας δίνει εντολή στον Ερμή να μοιραστούν σε όλους η αιδώς και η δίκη θεωρώντας απαραίτητη την ύπαρξη του για την ομαλή συγκρότηση των κοινωνιών. Θεωρεί ότι αυτές τις αρετές πρέπει να τις έχουν όλοι ώστε να είναι ομαλή η ανάπτυξη και επιβίωση την κοινωνικής ζωής.

Η επιτακτική ανάγκη ύπαρξης των στοιχείων αυτών αποδίδεται με τη χρήση των προστακτικών «μετεχόντων/ θές», επιπλέον η επανάληψη «πάντας /πάντες» ενισχύει την καθολικότητα αυτών των αρετών. Με την αναλογία-παρομοίωση «ὡς νόσον πόλεως» ο Δίας χαρακτηρίζει νοσηρά στοιχείά της πόλης όσους είναι ανίκανοι να συμμετέχουν στην αιδώ και τη δίκη. Με την χρήση της αναφορικούποθετικής μετοχής των μη δυνάμενον αναφέρεται στο γεγονός ότι τα δυο αυτά στοιχεία δεν αποτελούν μέρος της αρχικής φύσης του ανθρώπου και ενδέχεται να μην αναπτυχτούν επαρκώς. Με τον υποθετικό λόγο «οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχουσιν» ο οποίος δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος παρουσιάζεται η πεποίθηση του Δια ότι συστατικό στοιχείο των πόλεων αποτελούν η αιδώς και η δίκη και αναγκαία προϋπόθεση για την συγκρότησή τους.

Η αυστηρότητα της ποινής που επιβάλει ο Δίας δικαιολογείται αν αναλογιστούμε το γεγονός ότι η πολιτική αρετή δόθηκε στον άνθρωπο σε ένα μεταγενέστερο στάδιο και όχι από την αρχή της δημιουργίας του, Η ανθρώπινη φύση φέρει μέσα της τις καταβολές για να εξελιχθεί ηθικά. Η αιδώς και η δίκη δίνονται ως ηθικές αρετές και προδιάθεση. Για να τις κατακτήσει ο άνθρωπος και να αποκτήσει την πολιτική αρετή είναι απαραίτητη η διδασκαλία και ο προσωπικός αγώνας. Σε αυτό έγκειται ο ρόλος των φορέων αγωγής, αλλά και των νόμων με τις κυρώσεις και τις ποινές.

Άρα η ύπαρξη της αυστηρής ποινής δικαιολογείται απόλυτα καθώς η δια βίου διαπαιδαγώγηση του ατόμου με στόχο την αρμονική ένταξη του στην κοινωνία και την συλλογή ευτυχίας επαφίεται στον προσωπικό αγώνα του καθενός και στο ρολό των νόμων.

B3

- 1 – Λ
- 2 – Λ
- 3 – Σ
- 4 – Σ
- 5 – Λ

B4

- 1 – ε
- 2 – γ
- 3 – στ
- 4 – ζ
- 5 – η
- 6 – α

- β – Ο Σωκράτης κατηγορήθηκε ότι **διαφθείρει** τους νέους της εποχής του.
– Ο **δημιουργός** της πρωτοποριακής εφεύρεσης πήρε τα εύσημα από τους συναδέλφους του

B5

Συμφώνα με το κείμενο του Πλάτωνα, ο Καλλικλής υποστηρίζει το δίκαιο της φύσης έναντι των θέτων νόμων της κοινωνίας. Θεωρεί πως οι νομοί ορίζονται από τους αδύναμους και πολλούς με στόχο την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους. Οι πολλοί φοβίζονται τους πιο ικανούς ανθρώπους κατακρίνοντας τη διάθεση διάκρισης και υπεροχής και χαρακτηρίζοντας την ως αδικία. Ο λόγος που επιλέγουν αυτή τη στάση οφείλεται στην κατωτερότητα τους. Σύμφωνα με το φυσικό δίκαιο θα έπρεπε οι ισχυρότεροι να απολαμβάνουν προνομίων έναντι των κατωτέρων. Ο Καλλικλής είναι εμφανές ότι στρέφεται ενάντια στις ανθρώπινες συμβάσεις που επιβάλλει η συνύπαρξη των πολιτών μέσα στην πόλη και αναγνωρίζει την ανωτερότητα της φύσης και τον κανονιστικό της ρόλο. Θεωρεί ότι μέσα στο πλαίσιο της πόλης επιβάλλονται μη αυθεντικές αξίες που ενισχύουν μια άδικη ισοτιμία μεταξύ των ανθρώπων.

Αντίθετα προς αυτόν στον Πρωταγόρειο μύθο είναι εμφανές ότι οι άνθρωποι αδυνατώντας να καλύψουν μόνοι τους τις ανάγκες τους «εζήτουν άθροίζεσθαι» καθώς δεν είχαν αυτάρκεια και ένιωθαν την ανάγκη για αλληλοβοήθεια. Ο άνθρωπος δηλαδή ένιωθε την ανάγκη για κοινωνική ζωή και συμβίωση γεγονός που πρόεκυψε από την κοινωνική του ορμή. Όμως η απουσία της πολιτικής τέχνης οδηγούσε τους ανθρώπους σε πράξεις αδικίας με αποτέλεσμα την αλληλοεξόντωση τους. Σύμφωνα λοιπόν με την Πρωταγόρα η ύπαρξη της πολιτικής αρετής συνιστά τη βασική συνισταμένη της ενότητας και ομόνοιας των πολιτών ώστε να μην συγκρούονται και να προλαμβάνεται ή να καταστέλλεται η αδικία. Είναι σαφές ότι χωρίς την πολιτική αρετή αδυνατούσαν να μείνουν ενωμένοι στις κοινωνικές ομάδες που συγκροτούσαν και έτσι διασκορπιζόνταν και γίνονταν πάλι εύκολη λεία για τα θηρία.

Καταληκτικά για τον Πρωταγόρα η ανυπαρξία των θέτων νόμων της κοινωνίας συντελεί στον αφανισμό τους ενώ όπως θα τονίσει παρακάτω η ύπαρξη νομικού πλαισίου συνιστά την πειθαρχία των πόλεων και τους συνεκτικούς δεσμούς φιλίας.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1.

Ο Άνυτος από τη μια εξαιτίας της κακής αγωγής του γιου του και εξαιτίας της δικής του υπεροχής ακόμα και ενώ έχει πεθάνει έχει κακή φήμη. Ο Σωκράτης από την άλλη επειδή εξύψωσε τον εαυτό του στο δικαστήριο προκαλώντας στον εαυτό του φθόνο έκανε πιο πολύ τους δικαστές να τον καταδικάσουν σε θάνατο. Σ' εμένα λοιπόν φαίνεται ότι έχει τύχει μοίρα που αγαπούν οι θεοί.

Γ2.

Σύμφωνα με τον Ξενοφώντα, ο Σωκράτης όπως ακριβώς τότε δεν ήταν αντίθετος σε κάτι που θεωρούσε αγαθό, έδειξε δύναμη ψυχής, δεν δέησε μπροστά στο θάνατο αλλά εύθυμα τον αντιμετώπισε και πλήρωσε το χρέος του. Ο ιστορικός αναγνωρίζοντας τη σοφία και τη γενναιότητα αυτού του άνδρα δεν μπορεί να μην τον θυμηθεί ούτε, αφού τον θυμηθεί, να μην τον επαινεί. Καταληκτικά αναγνωρίζει και

επαινεί τη σοφία και τη γενναιότητα του Σωκράτη θεωρώντας πως αν κάποιος συνάντησε άνθρωπο πιο ωφέλιμο απ' αυτόν κρίνεται άξιος μακαρισμού.

Γ3.α.

«**ἡμῖν μὲν οὖν δοκεῖ θεοφιλεστέρων μοιρῶν τετυχηκέναι: τῶν μὲν γὰρ βίων τα χαλεπότερα**»

Γ3.β.

γνώθι
ζῆ/ζῆθι,
τεθνηκώς / τεθνεώς ἴσθι

Γ4.α.

Διὰ τὸ μεγαλύνειν: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο επαγόμενος

Τοῦ ζῆν: ἐναρθρο ἀπαρέμφατο, γενική συγκριτική ἀπὸ το κρεῖττον εἶναι με ἄ ὄρο το τεθνάσαι

Τοῦ ἀνδρός: ἐτερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική κτητική στο σοφίαν και γενναιότητα

Ἄξιομακαριστότατον: κατηγορούμενο στο Αντικείμενο τον ἄνδρα ἀπὸ το δοξαστικό ρῆμα νομίζω

Γ4.β.

Υπόθεση: εἰ δέ τις τῶν ἀρετῆς ἐφιεμένων ὠφελιμωτέρω τινὶ Σωκράτους συνεγένετο, (εἰ + Οριστική ιστορικού χρόνου)

Απόδοση: ἐκεῖνον ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἀξιομακαριστότατον νομίζω (Οριστική Ενεστώτα)

ΕΙΔΟΣ: Δηλώνει το πραγματικό
ΜΕΤΑΡΤΟΠΗ

Υπόθεση: ἐάν δέ τις ... συγγένηται (ἐάν + Υποτακτική)

Απόδοση: ἐκεῖνον ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἀξιομακαριστότατον νομιῶ (Οριστική Μέλλοντα)

Οι παραπάνω απαντήσεις είναι ενδεικτικές